

Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΑΛΗΘΙΝΗ ΦΥΣΗ
ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΕΞΟΥΣΙΑΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Π. ΣΥΡΙΑΝΟΣ

Περιεχόμενα

Περίληψη	2
Εισαγωγή	3
Η πολιτική αποσκοπεί στην δικαιοσύνη	3
Η πολιτική ασκείται με γνώμονα το κοινό συμφέρον	4
Η πολιτική είναι ελευθερία από εξαναγκασμό	5
Τι είναι τελικά η πολιτική;	7
Πώς λέγεται η πολιτική εξουσία όταν ανατρέπεται;	9
Επίλογος	11

Περίληψη

Η θέση του Αριστοτέλη είναι πως όταν η πολιτική εξουσία ασκείται άδικα τότε είναι και παράνομη. Η εφαρμογή ή όχι της δικαιοσύνης από την πολιτική εξουσία καθορίζει και την νομιμότητά της, ώστε να λέμε ότι νόμιμη είναι μόνο η πολιτική εξουσία που ασκείται δίκαια. Συνεπώς, οι πολιτικοί που καταπατούν το δίκαιο και διοικούν άδικα, είναι πράγματι αντάρτες αφού έχουν ανατρέψει την νόμιμη εξουσία της πολιτείας η οποία είναι η δικαιοσύνη και το κοινό συμφέρον της κοινωνίας. Η ανταρσία όμως των πολιτικών έναντι στο δίκαιο το οποίο θα όφειλαν να υπηρετούν, μεταμορφώνει τόσο την πολιτική όσο και την ίδια την πολιτεία οι οποίες χάνουν τον πολιτικό χαρακτήρα τους και ανταρτοποιούνται – η μεν πολιτεία γίνεται αντάρτικο καθεστώς και η δε πολιτική γίνεται αντάρτικη εξουσία.

Ο Αριστοτέλης για την αληθινή φύση της πολιτικής εξουσίας

Εισαγωγή

Η πολιτική δεν είναι αυτό που έμαθες ότι είναι.

Η «πολιτική» είναι ακόμα μία ελληνική επινόηση η οποία έχει διαστρεβλωθεί κι έχει «κακοποιηθεί» βάνουσα στην σύγχρονη εποχή. Αυτό που αποκαλούμε και βιώνουμε σήμερα ως πολιτική εξουσία δεν έχει απολύτως καμμία σχέση με την πραγματική έννοια της λέξης. Ο τρόπος με τον οποίο λειτουργεί κι ασκείται η σημερινή «πολιτική» την αποσυνδέει εντελώς από το νόημα και την αποστολή της και την μετατρέπει στο ακριβώς αντίθετο από αυτό που πραγματικά είναι.

Αυτό που οι πολίτες γνωρίζουν ως «πολιτική εξουσία» φέρνει τα αντίθετα αποτελέσματα από αυτά που θα όφειλε να φέρνει. Έτσι είναι φυσικό επακόλουθο η πολιτική να απαξιώνεται κι οι πολίτες να την αποστρέφονται, θεωρώντας την υπαίτιο για τις αδικίες που βιώνουν από το κράτος.

Η πολιτική αποσκοπεί στην δικαιοσύνη

Όμως η «πολιτική», με την ορθή σημασία της, συνδέεται απόλυτα με το αντίθετο της αδικίας, την δικαιοσύνη. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, η πολιτική είναι η ανώτερη τέχνη κι επιστήμη στην οποία υπάγονται όλες οι άλλες τέχνες κι επιστήμες. Κι όπως κάθε επιστήμη και τέχνη επιδιώκει ένα αγαθό, η ανώτερη από όλες είναι λογικό να επιδιώκει το ανώτερο αγαθό όλων. Το αγαθό της πολιτικής το οποίο επιδιώκει η πολιτεία μέσα από την άσκηση της πολιτικής εξουσίας είναι η δικαιοσύνη. Η πολιτική δηλαδή είναι υποχρεωμένη να παράγει δικαιοσύνη. Για τον Αριστοτέλη μάλιστα αυτή η σύνδεση είναι τόσο απόλυτη ώστε όταν η πολιτική εξουσία δεν ασκείται δίκαια τότε είναι παράνομη¹. Άρα το νόμιμο σε μία πολιτεία δεν είναι απλά το να τηρούνται οι νόμοι, αλλά πρωτίστως

---

¹ Αριστοτέλης, Πολιτικά Η 1324b 27-28: «Γιατί η **πολιτική διοίκηση** δεν είναι νόμιμη όταν ασκείται άδικα πάνω στους άλλους, ενώ η κυριαρχία μπορεί να ασκείται και άδικα». («οὐ νόμιμον δὲ τὸ μὴ μόνον δικαίως ἀλλὰ καὶ ἀδίκως ἄρχειν, κρατεῖν δ' ἔστι καὶ μὴ δικαίως»).

η ίδια η πολιτική εξουσία να έχει ως αποτέλεσμα το δίκαιο. Ως εκ τούτου, όταν η πολιτεία παράγει αδικία προς τους πολίτες και την κοινωνία, αυτό σημαίνει ότι στην πολιτεία αυτή δεν ασκείται νόμιμη πολιτική εξουσία, αλλά ένα κακέκτυπό της, μία διαστρέβλωσή της που βλάπτει τους πολίτες. Έτσι, αυτό που ορθά αποστρέφονται οι πολίτες δεν είναι τελικά η πολιτική εξουσία αλλά μία παράνομη εξουσία που διατηρεί εσκεμμένα το όνομα «πολιτική» για να καμουφλάρει την αληθινή φύση του.

Η πολιτική ασκείται με γνώμονα το κοινό συμφέρον

Το πρώτο λοιπόν που πρέπει να κρατήσουμε είναι ότι η πολιτική εξουσία ταυτίζεται με την δικαιοσύνη. Όταν η εξουσία δεν συμβαδίζει με την δικαιοσύνη, παύει να είναι πολιτική και μετατρέπεται σε κάτι άλλο το οποίο θα το δούμε στην συνέχεια.

Το δεύτερο στοιχείο που πρέπει να κρατήσουμε είναι ότι η δικαιοσύνη εφαρμόζεται στην πράξη όταν η πολιτική ασκείται με γνώμονα το κοινό συμφέρον². Το κοινό συμφέρον αφορά από κοινού όλους τους πολίτες κι ιδιαίτερα τις δύο αντίθετες δυνάμεις μέσα στην πολιτεία, τους άρχοντες και τους αρχόμενους³. Όμως, ενώ τόσο οι άρχοντες όσο κι οι αρχόμενοι πρέπει να επιδιώκουν το ίδιο συμφέρον για να λειτουργεί η πολιτεία δίκαια, η αρμοδιότητα για να γίνει το κοινό συμφέρον πράξη βαραίνει περισσότερο την μία πλευρά. Επειδή την πολιτική εξουσία την ασκούν οι άρχοντες, το μεγαλύτερο βάρος της ευθύνης για την δίκαιη κατανομή των αγαθών προς όλους τους πολίτες πέφτει αναγκαστικά σε αυτούς. Οι άρχοντες είναι αυτοί που έχουν την τελική ευθύνη

---

² Αριστοτέλης, Πολιτικά Γ 1282b 14-18: «Αφού όλες οι επιστήμες κι οι τέχνες έχουν θέσει τελικό σκοπό τους ένα αγαθό, (15) τότε το μεγαλύτερο αγαθό στον υπέρτατο βαθμό του πρέπει να αποτελεί τελικό σκοπό εκείνης που κυριαρχεί πάνω απ' όλες τις άλλες. Κι αυτή είναι η **πολιτική δύναμη**. Και αγαθό στην πολιτική είναι η δικαιοσύνη, δηλ. το κοινό συμφέρον». («Ἐπεὶ δ' ἐν πάσαις μὲν ταῖς ἐπιστήμασι καὶ τέχναις (15) ἀγαθὸν τὸ τέλος, μέγιστον δὲ καὶ μάλιστα ἐν τῇ κυριωτάτῃ πασῶν, αὕτη δ' ἐστὶν ἡ πολιτικὴ δύναμις, ἔστι δὲ πολιτικὸν ἀγαθὸν τὸ δίκαιον, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ κοινὴ συμφέρον».)

³ Καλλικρατίδας, Περί Οἴκου Ευδαιμονίας, στο «Τα κείμενα των Πυθαγορείων» του Κέννεθ Γκάθρι, εκδόσεις Πύρινος Κόσμος (1995) σελ. 152.

ώστε η πολιτική εξουσία να ασκείται δίκαια προς όλους τους πολίτες και να προστατεύει τα συμφέροντά τους.

Για τον λόγο αυτόν, το κοινό συμφέρον και ο βαθμός στον οποίο εφαρμόζεται, αποτελεί αδιάψευστο κριτήριο της ορθότητας κάθε νόμου, κάθε απόφασης, κάθε πολιτικής, κάθε Κυβέρνησης, κάθε πολιτεύματος, κάθε εξουσίας, κάθε πολιτείας. **Όταν το κοινό συμφέρον εφαρμόζεται, η δικαιοσύνη λειτουργεί, και η πολιτική εξουσία διατηρεί τον πολιτικό χαρακτήρα της. Όταν όμως δεν εφαρμόζεται, η δικαιοσύνη παραβιάζεται και ο πολιτικός χαρακτήρας του κράτους ή της πολιτείας καταρρέει.**

Εκτός από αυτά τα δύο στοιχεία, ωστόσο, τα οποία στην ουσία είναι ένα και το αυτό, υπάρχει κι ένα τρίτο στοιχείο που τελειοποιεί τον ορισμό της πολιτικής εξουσίας. Όμως επειδή αυτό το στοιχείο είναι καθοριστικό για την ποιότητα της πολιτικής εξουσίας είναι συνάμα κι αυτό που αποσιωπάται ή αγνοείται κατά κόρον, ώστε αυτοί που παρανομούν ασκώντας την εξουσία να περνούν απαρατήρητοι κι ατιμώρητοι. Αυτό ακριβώς το στοιχείο της πολιτικής περιγράφεται στις επόμενες παραγράφους.

Η πολιτική είναι ελευθερία από εξαναγκασμό

Η πολιτική είναι η εξουσία με την οποία λειτουργεί η πολιτεία. Η πολιτεία όμως αποτελεί προϊόν των φυσικών δεσμών συγγένειας και της φιλίας μεταξύ των μελών της πολιτικής κοινότητας⁴. Αυτό το γεγονός είναι καθοριστικό για την φύση της πολιτικής εξουσίας και τον τρόπο που αυτή πρέπει υποχρεωτικά να ασκείται.

Εφόσον η πολιτεία αποτελείται από συγγενικά άτομα, αυτά είναι και όμοια μεταξύ τους. Κι αφού τα μέλη της πολιτείας είναι όμοια μεταξύ τους, κανένα μέλος δεν είναι προικισμένο με κάποια φυσική ανωτερότητα για να εξουσιάζει τα

---

⁴ Αριστοτέλης, Πολιτικά

άλλα. Αυτό έχει ως συνέπεια, εκτός από όμοια τα μέλη της πολιτείας να είναι κι ελεύθερα να αποφασίζουν πώς θα ζήσουν αλλά και πώς θα διοικηθεί η πολιτεία τους. Η ομοιότητα και η ελευθερία λοιπόν είναι τα δύο βασικά χαρακτηριστικά που μοιράζονται όλα τα μέλη της πολιτείας. Η ενσωμάτωση αυτών των φυσικών ιδιοτήτων μέσα στην πολιτεία, πραγματώνεται με την άσκηση της πολιτικής εξουσίας. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, η πολιτική ορίζεται ως εκείνη η εξουσία η οποία ασκείται πάνω σε όμοιους κι ελεύθερους⁵. Αυτός ο ορισμός γεννάει τα δύο βασικά στοιχεία που πρέπει να διέπουν την άσκηση της πολιτικής εξουσίας: την δικαιοσύνη και την ελευθερία.

Για την δικαιοσύνη ήδη μιλήσαμε στην αρχή, ωστόσο τώρα μπορούμε να καταλάβουμε και την βαθύτερη αιτία για την οποία είναι τόσο καθοριστική. Αφού όλοι οι πολίτες είναι όμοιοι, τότε κι ο άρχοντας άρχει πάνω στους ομοίους του. Άρα δεν άρχει πάνω σε τυχαίο πλήθος, αλλά σε εκείνους που η φύση όρισε ως τους πιο κοντινούς του και για αυτό, λόγω της αγάπης που είναι φυσικό να τρέφει προς αυτούς, είναι αναμενόμενο αλλά κι επιβεβλημένο να τους φερθεί δίκαια και να τους μοιράσει τα αγαθά που δικαιούνται. Εξάλλου, αφού η εξουσία ασκείται από όμοιους προς όμοιους, ο άρχοντας πρέπει να χρησιμοποιήσει την εξουσία για να διοικήσει τους πολίτες σαν να επρόκειται να διοικήσει τον εαυτό του. Κι επειδή κανένας δεν θέλει να κάνει κακό στον εαυτό του κι ούτε να τον αδικεί, έτσι δεν πρέπει να θέλει να αδικήσει κι εκείνους που συγγενεύουν με αυτόν και είναι ίδιοι με αυτόν. Εξ αιτίας αυτών των συσχετισμών, η ομοιότητα λόγω καταγωγής και συγγένειας των πολιτών γεννάει την δικαιοσύνη με την οποία πρέπει να ασκείται η πολιτική εξουσία. Σε αντίθετη περίπτωση, καταλύεται όχι μόνο η πολιτική εξουσία αλλά κι η ίδια η πολιτεία αφού η ομοιότητα μεταξύ των μελών της είναι βασικό δομικό στοιχείο της.

---

⁵ Αριστοτέλης, Πολιτικά 1277β 7-10: «Υπάρχει όμως και μία εξουσία όπου ο άρχοντας άρχει στους ομοίους του και στους ελεύθερους. Τούτη ακριβώς την εξουσία ονομάζουμε **πολιτική αρχή** και τούτη πρέπει να μάθει ο άρχοντας πρώτα ως αρχόμενος». («ἀλλ' ἔστι τις ἀρχὴ καθ' ἣν ἄρχει τῶν ὁμοίων τῷ γένει καὶ τῶν ἐλευθέρων. ταύτην γὰρ λέγομεν εἶναι τὴν πολιτικὴν ἀρχήν, ἣν δεῖ τὸν ἄρχοντα ἀρχόμενον [\[10\]](#) μαθεῖν».)

Όμως, αφού οι πολίτες είναι όμοιοι μεταξύ τους θα είναι αναγκαστικά όλοι όμοιοι και στο θέμα της εξουσίας, ώστε κανένας να μην δικαιούται να μεταχειρίζεται τον όμοιό του σαν δούλο. Κανένας άρχοντας, όσο μεγάλη κι αν είναι η εξουσία του, δεν μπορεί να επιβάλλει την δική του παράνομη θέληση πάνω στους ομοίους του στους οποίους άρχει. Τουλάχιστον, όχι χωρίς την θέλησή τους. Κάτι τέτοιο θα συνιστούσε εξαναγκασμό κι αυτό δεν θα ήταν μόνο άδικο να συμβαίνει μεταξύ ομοίων αλλά θα παραβίαζε και την ελευθερία τους να ζουν και να διοικούνται σύμφωνα με το συμφέρον τους. Έτσι φτάνουμε στο τρίτο στοιχείο που πρέπει να κρατήσουμε κι αυτό είναι ότι επειδή η πολιτική εξουσία εφαρμόζεται πάνω σε όμοιους κι ελεύθερους, σέβεται την ελεύθερη βούληση κι απορρίπτει τον εξαναγκασμό των πολιτών να δεχτούν αυτό το οποίο δεν τους ωφελεί.

Τι είναι τελικά η πολιτική;

Σύμφωνα με όσα γράψαμε παραπάνω, η πολιτική είναι η εξουσία η οποία ασκείται με δικαιοσύνη, σύμφωνα με το κοινό συμφέρον της κοινωνίας. Σε αυτά τα δύο χαρακτηριστικά προστίθεται κι ένα τρίτο για να ολοκληρώσει τον ορισμό της πολιτικής, το οποίο λέει ότι η πολιτική εξουσία είναι επίσης κι η ελευθερία να αποδέχομαι αυτό που είναι δίκαιο και συμφέρον και να απορρίπτω αυτό που είναι άδικο και ασύμφορο για τους πολίτες και την κοινωνία. Όταν τα τρία στοιχεία, δικαιοσύνη, κοινό συμφέρον κι ελευθερία χαρακτηρίζουν την λειτουργία της πολιτικής εξουσίας, τότε αυτή είναι νόμιμη. Όταν όμως κάποιο από αυτά απουσιάζει, τότε η πολιτική εξουσία είναι όχι μόνο παράνομη αλλά δεν πρέπει καν να την αποκαλούμε πολιτική. Ωστόσο, επειδή δεν είναι αρκετά ξεκάθαρο στις συνειδήσεις μας το τι είναι η πολιτική εξουσία και ποια κριτήρια την καθιστούν νόμιμη, έχει επικρατήσει η τάση να ονομάζουμε πολιτική οποιαδήποτε εξουσία ασκείται από νόμιμα εκλεγμένους πολιτικούς και Κυβερνήσεις, χωρίς να εξετάζουμε τον τρόπο που την ασκούν και το κατά πόσο εφαρμόζει το τρίπτυχο δικαιοσύνη-κοινό συμφέρον-ελευθερία.

Αυτή την σύγχυση που έχει επικρατήσει και σήμερα όσον αφορά την πολιτική εξουσία, την είχε επισημάνει κι ο Αριστοτέλης θέλοντας να διαλύσει τις παρανοήσεις και να βάλει τα πράγματα στην θέση τους. Λέει λοιπόν ο Αριστοτέλης ότι:

«Φαίνεται όμως πως πολλοί νομίζουν ότι η πολιτική είναι η τέχνη να επιβάλλει κάποιος την εξουσία του στους άλλους, ενώ κάτι που αυτοί δεν θεωρούν δίκαιο και ωφέλιμο για τον εαυτό τους δεν ντρέπονται καθόλου να το επιβάλλουν στους άλλους· γιατί οι ίδιοι έχουν την αξίωση να κυβερνιούνται δίκαια, δεν νοιάζονται όμως καθόλου για τα δίκαια των άλλων. Τούτο όμως είναι παράλογο, εκτός κι αν άλλοι είναι γεννημένοι κυρίαρχοι κι άλλοι υποτακτικοί. Αν λοιπόν τούτο είναι σωστό, οι πρώτοι δεν πρέπει να προσπαθούν να επιβάλλουν την εξουσία τους σε όλους, αλλά σε όσους την δέχονται»⁶.

Από το απόσπασμα αυτό μπορούμε να βγάλουμε ορισμένα πολύ χρήσιμα συμπεράσματα τα οποία επιβεβαιώνουν όσα έχουμε πει μέχρι τώρα και μας βοηθούν να τα εδραιώσουμε πιο καλά μέσα στην συνείδησή μας:

- 1) **Η πολιτική είναι η άσκηση της εξουσίας σύμφωνα με αυτό που είναι δίκαιο κι ωφέλιμο για όλους.**
- 2) **Αυτό σημαίνει ότι αυτός που ασκεί την εξουσία απαγορεύεται να επιβάλλει το προσωπικό του συμφέρον στους άλλους.**
- 3) **Αλάνθαστο κριτήριο στην πολιτική είναι αυτός που ασκεί την εξουσία να μην κοιτά ποτέ να επιβάλλει στους άλλους κάτι που θεωρεί άδικο και βλαβερό να επιβληθεί σε αυτόν τον ίδιο.**

---

⁶ Αριστοτέλης, Πολιτικά Z 1324 b 32-37: «ἀλλ' εἰκόασιν οἱ πολλοὶ τὴν δεσποτικὴν πολιτικὴν οἶεσθαι εἶναι, καὶ ὅπερ αὐτοῖς ἕκαστοι οὐ φασιν εἶναι δίκαιον οὐδὲ συμφέρον, τοῦτ' οὐκ αἰσχύνονται πρὸς τοὺς ἄλλους ἀσκοῦντες· [35] αὐτοὶ μὲν γὰρ παρ' αὐτοῖς τὸ δικάως ἄρχειν ζητοῦσι, πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους οὐδὲν μέλει τῶν δικαίων. ἄτοπον δὲ εἰ μὴ φύσει τὸ μὲν δεσποστὸν ἐστὶ τὸ δὲ οὐ δεσποστὸν, ὥστε εἴπερ ἔχει τὸν τρόπον τοῦτον, οὐ δεῖ πάντων πειρᾶσθαι δεσπόζειν, ἀλλὰ τῶν δεσποστῶν».

4) Η πολιτική εξουσία είναι αντίθετη προς την αδικία, την βλάβη και τον εξαναγκασμό των πολιτών.

Βλέπουμε λοιπόν ότι ο Αριστοτέλης είναι ξεκάθαρος και πάλι όσον αφορά το γεγονός ότι η πολιτική συνδέεται άρρηκτα με την δικαιοσύνη και την ελευθερία, ενώ τα αντίθετά της, δηλαδή η αδικία και ο εξαναγκασμός δεν συνιστούν φαινόμενα της πολιτικής εξουσίας. Δεν μας μένει λοιπόν παρά να καθορίσουμε το πώς πρέπει να λέγεται η εξουσία όταν χάνει αυτά τα στοιχεία που της δίνουν τον χαρακτηρισμό «πολιτική».

Πώς λέγεται η πολιτική εξουσία όταν ανατρέπεται;

Για να διαλύσουμε αυτήν την σύγχυση που επικρατεί και σήμερα, θεωρώ ότι θα βοηθούσε πάρα πολύ να καθιερώσουμε στις συνειδήσεις μας το τι είναι η πολιτική εξουσία αλλά κυρίως το πώς λέγεται η ανατροπή της πολιτικής εξουσίας. Το πρώτο σκέλος όσον αφορά το τι είναι η πολιτική εξουσία νομίζω καλύφθηκε σε ικανοποιητικό βαθμό σε όσα προηγήθηκαν. Συνεπώς, σε αυτό το τελευταίο μέρος της παρούσας εργασίας θα μας απασχολήσει το πώς πρέπει να λέμε την εξουσία που έχει απωλέσει τον πολιτικό χαρακτήρα της.

Είδαμε λοιπόν, ότι τα κυρίαρχα στοιχεία με βάση τα οποία ασκείται η πολιτική εξουσία είναι η δικαιοσύνη και η ελευθερία. Όταν αυτό δεν συμβαίνει κι η δικαιοσύνη με την ελευθερία παραβιάζονται, τότε δεν έχουμε πια πολιτική εξουσία. Η πολιτική εξουσία ανατρέπεται και καθίσταται παράνομη, όχι όμως λόγω του τρόπου ανάληψής της όπως είναι το σύνηθες, αλλά λόγω του τρόπου χρήσης της από αυτούς που την ανέλαβαν νόμιμα. Η πολιτική εξουσία δηλαδή, μετατρέπεται από νόμιμη σε παράνομη από τον τρόπο που την ασκούν αυτοί που ανέλαβαν τα αξιώματα. Έτσι βλέπουμε ότι μπορεί μία κοινωνία να τελεί υπό το καθεστώς μίας παράνομης εξουσίας, χωρίς την χρήση ένοπλης βίας ακόμη κι από τα ίδια πρόσωπα που αρχικά ανέλαβαν την εξουσία με την νόμιμη διαδικασία (π.χ. εκλογές). Ακόμα δηλαδή και τα ίδια πρόσωπα κατά την διάρκεια της θητείας τους στα αξιώματα μπορούν να ανατρέψουν την νόμιμη

πολιτική εξουσία, αν αρχίσουν να διοικούν άδικα τους συμπολίτες τους και να τους εξαναγκάζουν να δεχτούν πολιτικές οι οποίες στρέφονται ενάντια στα συμφέροντά τους.

Πρέπει να δεχτούμε λοιπόν ότι είναι άλλο θέμα ο ορισμός της πολιτικής εξουσίας κι άλλο θέμα η ορθή άσκησή της σύμφωνα με τον ορισμό της. Κι όταν ασκείται ορθά, τότε η φύση της πολιτικής εξουσίας παραμένει αναλλοίωτη. Όταν όμως δεν ασκείται ορθά κι ανατρέπεται, αλλοιώνεται κι η φύση της. Σε αυτήν την περίπτωση, το σωστό είναι αφού άλλαξε η φύση της εξουσίας να αλλάξει και το όνομα με το οποίο την αποκαλούμε. Εγείρεται λοιπόν το ερώτημα, πώς πρέπει να αποκαλείται η πολιτική εξουσία όταν ανατρέπεται και παύει να είναι πολιτική, παραβιάζοντας την δικαιοσύνη και την ελευθερία των πολιτών;

Η ανατροπή της νόμιμης εξουσίας, έχει επικρατήσει να λέγεται στασιασμός ή ανταρσία. Συνεπώς, **όταν οι άρχοντες παραβιάζουν την δικαιοσύνη και εξαναγκάζουν τους πολίτες να δεχτούν το άδικο και το ασύμφορο το οποίο είναι και παράνομο, τότε ανατρέπουν την νόμιμη άσκηση της πολιτικής εξουσίας και στασιάζουν. Αντίστοιχα, η εξουσία που ασκούν οι στασιαστές δεν μπορεί να είναι πολιτική, εφόσον αυτή που ασκούν παραβιάζει την δικαιοσύνη και την ελευθερία, οπότε και θα πρέπει να την αποκαλέσουμε στασιαστική ή αντάρτικη εξουσία.** Ο χαρακτηρισμός «στασιαστική» ή «αντάρτικη εξουσία» για την παράνομη πολιτική εξουσία που ασκείται άδικα κι εξαναγκαστικά στους πολίτες, συμβαδίζει άλλωστε και με τους χαρακτηρισμούς που αποδίδει ο Πλάτων στην παράνομη πολιτεία και στους παράνομους πολιτικούς. Όπως λέει ο φιλόσοφος, η πολιτεία κι οι πολιτικοί που λειτουργούν άδικα ενάντια στο κοινό συμφέρον δεν είναι στ' αλήθεια ούτε πολιτεία ούτε πολιτικοί, αλλά αποτελούν μία ανωμαλία που παραπέμπει σε ανταρσία ενάντια στην πολιτική κοινωνία.

Επίλογος

Το ζήτημα άρα της δικαιοσύνης και της ελευθερίας σε μία πολιτεία, είναι αυτό που καθορίζει το αν η εξουσία που ασκείται σε αυτήν είναι πολιτική ή αντάρτικη και στασιαστική. Κι όταν οι αξιωματούχοι εκτελούν τα καθήκοντά τους δίκαια, τότε είναι νόμιμοι κι ασκούν την πολιτική εξουσία ορθά. Όταν όμως εκτελούν τα καθήκοντά τους άδικα κι επιβάλλουν τις αδικίες τους στους πολίτες, τότε είναι παράνομοι κι ανατρέπουν την πολιτική εξουσία, με αποτέλεσμα να μετατρέπονται σε στασιαστές και να ασκούν στασιαστική εξουσία.

Εδώ όμως τώρα προκύπτει ένα νέο ζήτημα. Διότι, αν σε μία πολιτεία επικρατήσουν οι στασιαστές και η κοινωνία διοικείται από αντάρτες, τότε δεν θα πρέπει να γίνει ανατροπή της παράνομης εξουσίας τους κι επαναφορά της νομιμότητας; Κι αν η νομιμότητα στην άσκηση της εξουσίας είναι η δικαιοσύνη κι η ελευθερία, τότε δεν θα πρέπει να επαναφέρουμε έναν καταστατικό χάρτη κι ένα πολιτικό σύστημα με το οποίο θα κυβερνιόμαστε δίκαια και δεν θα εξαναγκαζόμαστε να υποτασσόμαστε σε ότι είναι άδικο και μας βλάπτει;

Έχοντας κατανοήσει όλα τα παραπάνω, μπορούμε τώρα να αντιληφθούμε πολύ καλύτερα το γιατί είναι λάθος να αποκαλούμε «πολιτική» την εξουσία που ασκείται σήμερα στην χώρα μας. Το να λέμε ότι η Κυβέρνηση, ο Πρωθυπουργός ή ο Υπουργός ασκούν πολιτική, είναι σαν να λέμε ότι αποδεχόμαστε ως δίκαιο το άδικο κι ως συμφέρον το ασύμφορο, αφού μόνο άδικο κι ασύμφορο μπορεί να είναι το να μας εξαναγκάζουν όλοι αυτοί να συμμορφωθούμε με τις αδικίες που μας επιβάλλουν, παραβιάζοντας κατάφορα το κοινό συμφέρον της κοινωνίας.

Χαιρετώ κι ελπίζω να σε βοήθησα να γίνει ένα «κλικ» στην πολιτική σου συνείδηση, ώστε την κατάλληλη στιγμή οι μικρές αυτές λάμπεις φωτός από την σοφία του Αριστοτέλη να σκάσουν σαν βόμβα στα θεμέλια του αντάρτικου καθεστώτος που μας τυραννά και να το εξαφανίσει από προσώπου γης δια παντός μαζί με όσους το υπηρέτησαν.